

Handläggare
Anna Forsström
08-508 25 085
Maj-Stina Samuelsson
08-508 25 623

Till
Socialnämnden
2017-04-18

Barn som upplevt våld vid Skärholmen och Södermalms stadsdelsförvaltningar

Socialtjänstinspektörernas kvalitetsgranskning

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner socialtjänstinspektörernas rapport.
2. Socialnämnden överlämnar rapporten till berörda stadsdelsnämnder.

Gillis Hammar
förvaltningsdirektör

Veronica Wolgast Karlberg
avdelningschef

Sammanfattning

I bilagd rapport redovisas resultatet från socialtjänstinspektörernas kvalitetsgranskning vid två stadsdelsförvaltningar, gällande handläggningen av barn som upplevt våld. Av granskningen framkommer att barn överlag uppmärksammas i relationsvårdshandläggningen. Utvecklingsområden är att socialtjänsten inte alltid inleder utredning och att riskbedömningar behöver finnas i högre utsträckning. Barns delaktighet är också ett utvecklingsområde, framför allt avseende transparens gentemot barnet. Insatser riktade direkt till barnet behöver öka för att tillgodose stödbehovet hos barn som upplevt våld. Genom gemensamma besök och gemensamma bedömningar med stöd i olika enheters kompetens, ökar kvaliteten i socialtjänstens handläggning. Sådan samverkan finns men behöver utökas till att omfatta merparten av socialtjänstens handläggning.

Bakgrund

Under 2016 påbörjades granskning av barn som upplevt våld vid tre stadsdelsförvaltningar¹. Bakgrunden var att målgruppen uppmärksammades i stadens budget samt att tidigare granskning visat att utredning inte alltid inleds gällande upplevt våld, trots att lagstiftningen anger att så ska ske. Granskningens syfte var att identifiera utvecklingsbehov samt sprida goda exempel i staden som stöd för fortsatt utvecklingsarbete. Denna rapport avser granskning på samma tema vid ytterligare två stadsdelsförvaltningar; Skärholmen och Södermalm.

Utgångspunkten var lagstiftningens bestämmelser om god kvalitet inom socialtjänsten. Granskningens syfte var att kartlägga nuläget, identifiera utvecklingsbehov samt sprida goda exempel i staden som stöd för fortsatt utvecklingsarbete.

Granskningen har genomförts under perioden januari-mars 2017 och omfattar handläggning både inom relationsvåld och på barn- och ungdomsenheterna. Sammanlagt har dokumentation granskats från myndighetsutövning gällande 50 slumpvis utvalda barn som upplevt våld. Utöver detta har en intervju genomförts med ledning och socialsekreterare vid de berörda enheterna. Det framtagna materialet analyserades och redovisas i bilagd rapport.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 12 april 2017. Funktionshinderrådet har haft möjlighet att behandla ärendet den 13 april 2017.

Ärendet

Granskningen avser myndighetsutövning gällande barn som upplevt våld vid Skärholmen och Södermalms stadsdelsförvaltningar. De sammanfattande synpunkterna redovisas nedan utifrån några kvalitetsområden som ingår i socialstyrelsens definition av god kvalitet.

Trygghet och säkerhet

Nästan alla barn vars föräldrar aktualiserats utifrån våldsutsatthet uppmärksammades i relationsvåldshandläggningen. Båda granskade enheter hade tydliga utredningsmallar, utredningsdokument i nästan alla ärenden och bedömningsinstrument användes i hög grad.

Av de granskade barnärendena var det sexton procent som stannade vid förhandsbedömning, jämnt fördelat vid bägge förvaltningar. Dessa ärenden har inte handlagts i enlighet med lagstiftningens krav. Detta är en brist utifrån att utredning alltid ska inledas vid misstanke om upplevt våld.

I många barnärenden vid båda förvaltningar kategoriserades problemen som våld i mottagningsskedet men problemformuleringen ändrades under utredningens gång till ”föräldrakonflikter”. Detta ledde till att konsekvenserna av våldet för barnet ofta inte tydliggjordes. Här finns ett behov av att stärka kompetensen vad gäller våld i nära relationer, exempelvis genom att stadens riktlinjer för handläggning av våld i nära relationer förankras inom barn och ungdomsvården. Vid Skärholmen hade konsekvenserna av våldet tydliggjorts i hög grad.

Ett annat allvarligt observandum var att det i många ärenden saknades en tydlig riskbedömning av barnets skyddsbehov under fortsatt kontakt med den våldsutövande föräldern, vilket många av barnen hade. Socialtjänsten måste tydligt ta ställning till våldsutövarens föräldraförmåga utifrån att hen misstänks utöva våld. Resultaten från FREDAS² kan ge ett gott underlag i detta.

Vid Södermalm återfanns exempel på beslut om uppföljning på grund av kvarstående oro samt att insatser till barnet beviljats mot en vårdnadshavares vilja. Genom att utnyttja dessa lagutrymmen utökas möjligheterna till stöd och skydd för de mest utsatta barnen.

Självbestämmande och integritet

I nästan hälften av barnärendena hade socialsekreterare inte alls träffat barnet och motiveringarna till detta var ibland svåra att förstå. I endast ca 30 % hade handläggaren pratat med barnet om barnets uppfattning om våldet och dess konsekvenser för barnet. Vid intervjun beskrev båda stadsdelsförvaltningarna att det pågår utvecklingsarbete gällande barns delaktighet, vilket på sikt sannolikt kommer att förbättra kvaliteten i handläggningen.

Helhetssyn och samordning

Genom gemensamma besök och gemensamma bedömningar med stöd i olika enheters kompetens, ökar kvaliteten i socialtjänstens handläggning. I det granskade materialet förekom sådan samhandläggning till viss del vilket gav en positiv helhetssyn. Södermalm utmärkte sig med en hög andel gemensamma besök, framför allt i inledningsskedet. Att använda den samlade

kompetensen i mötet med familjen behöver utökas till att omfatta merparten av handläggningen. Ett tydligt utvecklingsbehov är också att upprätthålla samverkan genom hela ärendeprocessen.

Vuxenhandläggaren ska ta ställning till hur barnet påverkas av beslut och insatser i den vuxnes ärende. Granskningen visar att detta sker i för låg utsträckning.

Vid Skärholmens relationsvårdsteam återfanns i många ärenden utredningsdokument och stödinsatser även för den våldsutövande partnern. Detta torde vara en stor tillgång i såväl handläggningen av den våldsutsatta som av barnet både vad gäller avlastning och utifrån säkerhetsplanering.

Tillgänglighet

Trappansamtal riktar sig specifikt till barn som upplevt våld och har i utvärdering generellt bra resultat.³ Insatsen finns tillgänglig vid de granskade förvaltningarna men förekommer sällan i det granskade materialet. En möjlig orsak är att handläggare i första hand säkerställer barnets behov av skydd och i lägre grad ser till barnets stödbehov. I några fall bedömde socialtjänstinspektörerna det också som att Trappan inte föreslogs som insats eftersom problematiken i ärendet inte identifierades som våld, utan som ”konflikter i familjen”. Även här är ökad samverkan en viktig faktor, specialistkompetensen gällande våld som verksamhetsområde behöver finnas tillgänglig i barnärenden eftersom detta är en nödvändig utgångspunkt även vad gäller barnets behov.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner socialtjänstinspektörernas kvalitetsgranskning avseende barn som upplevt våld vid två stadsdelsförvaltningar. Vidare att rapporten överlämnas till berörda stadsdelsnämnder.

Bilagor

1. Barn som upplevt våld – Socialtjänstinspektörernas kvalitetsgranskning